

QUAN HỆ PHỐI HỢP GIỮA CƠ QUAN CẢNH SÁT ĐIỀU TRA VÀ VIỆN KIỂM SÁT NHÂN DÂN TRONG TIẾP NHẬN, GIẢI QUYẾT TỔ GIÁC, TIN BÁO VỀ TỘI PHẠM TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH THỪA THIÊN HUẾ

LÊ VĂN MINH* - NGUYỄN XUÂN VINH**

Bài viết phản ánh thực trạng tình hình, kết quả mối quan hệ phối hợp giữa Cơ quan Cảnh sát điều tra và Viện kiểm sát nhân dân trong tiếp nhận, giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế. Đồng thời, trên cơ sở xác định những hạn chế, thiếu sót, Tác giả đưa ra 05 kiến nghị, đề xuất nhằm nâng cao hiệu quả mối quan hệ phối hợp trong thời gian tới.

Từ khóa: Cơ quan Cảnh sát điều tra, Viện kiểm sát nhân dân, tỉnh Thừa Thiên Huế.

Ngày nhận bài: 18/12/2021; Biên tập xong: 22/12/2021; Duyệt đăng: 30/12/2021

The article reflects the current situation and results of the cooperation relationship between the Investigation Police Agency and the People's Procuracy in receiving and handling accusations, criminal information in Thua Thien Hue province. Along with that, on the basis of identifying limitations and shortcomings, the author makes five recommendations and proposals to improve the effectiveness of this cooperation relationship in the coming time.

Keywords: The Investigation Police Agency, the People's Procuracy, Thua Thien Hue province.

Cơ quan Cảnh sát điều tra (CQCSĐT) và Viện kiểm sát nhân dân (VKSND) với tư cách là hai cơ quan tham gia tố tụng, có quan hệ gắn bó, ràng buộc chặt chẽ với nhau trong tố tụng hình sự. Mỗi cơ quan đều có chức năng, nhiệm vụ riêng để thực thi quyền lực Nhà nước. Tuy nhiên trong lĩnh vực tố tụng hình sự, các cơ quan này đều có chung nhiệm vụ và mục đích là đấu tranh phòng chống tội phạm, bảo vệ an ninh trật tự, đều có trách nhiệm bảo đảm mọi hành vi phạm tội phải được phát hiện, điều tra, truy tố, xét xử một cách nghiêm minh, kịp thời. Quan hệ giữa CQCSĐT và VKSND trong tiếp nhận, giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm là quan hệ tố tụng hình sự

được phát sinh trong quá trình tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm có ý nghĩa đặc biệt quan trọng giúp kịp thời phát hiện, ngăn chặn hành vi phạm tội xảy ra.

Thực tiễn cho thấy, quá trình tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm đóng vai trò hết sức quan trọng. Bởi lẽ, đây chính là đầu mối, nguồn căn cứ đầu tiên để CQCSĐT tiến hành xác minh, từ đó xác định có hay không có sự kiện phạm tội để thực hiện các biện pháp tố tụng tiếp theo. Tại tỉnh Thừa Thiên Huế

* Thiếu tá, Khoa Cảnh sát kinh tế, Học viện Cảnh sát nhân dân

** Đại úy, Phòng Tổ chức cán bộ, Học viện Cảnh sát nhân dân

trong thời gian qua, việc thực hiện quy chế phối hợp trong công tác tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm giữa CQCSĐT và VKSND đã có nhiều chuyển biến tích cực, mang lại hiệu quả thiết thực, góp phần phòng ngừa, đấu tranh có hiệu quả với các loại tội phạm bảo vệ an ninh, trật tự trên địa bàn. Hai cơ quan đã phối hợp chặt chẽ trong việc trao đổi thông tin, thống nhất các biện pháp xác minh, giải quyết tố giác, tin báo kịp thời, hạn chế bỏ lọt tội phạm. Từ năm 2018 đến cuối năm 2021, CQCSĐT tỉnh Thừa Thiên Huế tiếp nhận 6.022 tố giác, tin báo về tội phạm, đã khởi tố 3.379 tố giác, tin báo về tội phạm, không khởi tố 1.937, tạm đình chỉ 66 tố giác, tin báo về tội phạm.

Tuy nhiên, quan hệ phối hợp này không phải lúc nào cũng diễn ra nhịp nhàng, hiệu quả, đôi khi còn mang tính hình thức. Trong quan hệ phối hợp, nhiều đơn vị CQCSĐT tại tỉnh chưa thực hiện đúng việc thông báo bằng văn bản tình hình tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo tội phạm cho VKSND cung cấp và ngược lại VKSND không thông báo tình hình kiểm sát việc giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm cho CQCSĐT.

Bên cạnh những kết quả, ưu điểm đã đạt được trong quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT và VKSND vẫn còn có những mặt hạn chế, thiếu sót, ảnh hưởng đến hiệu quả công tác tiếp nhận, giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm. Cụ thể:

Thứ nhất, quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT và VKSND trong công tác tiếp nhận tố giác, tin báo về tội phạm còn nhiều thiếu sót như: CQCSĐT tiếp nhận tố giác,

tin báo về tội phạm chưa phản ánh đầy đủ trong sổ quản lý, ghi chép nội dung thông tin chưa rõ; công tác phân loại tố giác, tin báo về tội phạm, phân công Phó thủ trưởng CQCSĐT và Điều tra viên thụ lý giải quyết còn chậm;

Thứ hai, trong quan hệ phối hợp, VKSND đã không sát sao với CQCSĐT dẫn đến tiến độ xác minh tố giác, tin báo về tội phạm nhìn chung còn chậm. Mặc định coi thời hạn 02 tháng là thời hạn tối đa đối với tất cả các tố giác, tin báo về tội phạm nên lạm dụng các quy định của pháp luật để áp dụng đối với các vụ việc ít nghiêm trọng, có nội dung, sự việc đơn giản, rõ ràng hoặc một số tố giác, tin báo về tội phạm có đủ căn cứ để ra quyết định nhưng Điều tra viên vẫn kéo dài thời hạn giải quyết.

Thứ ba, quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT và VKSND trong tiếp nhận, giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm cấp xã, phường chưa được đề cao. Một số tố giác, tin báo về tội phạm do Công an xã, phường của tỉnh Thừa Thiên Huế tiếp nhận có dấu hiệu phạm tội nhưng để lại thụ lý, giải quyết đến khi giải quyết không được thì mới chuyển cho cơ quan có thẩm quyền dẫn đến một số vụ việc xảy ra đã lâu, việc thu thập, tài liệu, chứng cứ không đầy đủ, ảnh hưởng đến quá trình điều tra, xác minh và giải quyết.

Thứ tư, quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT và VKSND chưa được quan tâm sâu sắc. Các thông tin tội phạm quan trọng, phức tạp VKSND chưa chú ý phối hợp với CQCSĐT giải quyết, vẫn còn hiện tượng thụ động chờ kết quả giải quyết của

CQCSĐT. Còn có đơn vị VKSND có biểu hiện lúng túng trong việc tổ chức kiểm sát việc tiếp nhận, kiểm tra, xác minh phân loại và xử lý thông tin của CQCSĐT, thiếu đơn đốc CQCSĐT nên vẫn có thông tin tội phạm không được giải quyết, để quá hạn, tiềm ẩn nguy cơ bỏ lọt tội phạm.

Thứ năm, công tác phối hợp giữa Điều tra viên, Kiểm sát viên có nơi, có lúc chưa thật sự chặt chẽ nên ảnh hưởng đến tiến độ, chất lượng giải quyết tin báo, còn xảy ra trường hợp khi khám nghiệm hiện trường, CQCSĐT không thông báo cho VKSND để cử Kiểm sát viên thực hiện việc kiểm sát khám nghiệm theo quy định của Bộ luật Tố tụng hình sự.

Thứ sáu, trong quan hệ phối hợp, đa số các CQCSĐT chưa thực hiện đúng việc thông báo bằng văn bản tình hình tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm cho VKSND và ngược lại VKSND không thông báo tình hình kiểm sát việc giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm cho CQCSĐT theo quy định tại Điều 14 của Thông tư liên tịch số 01/2017/TTLT-BCA-BQP-BTC-BNN&PTNT-VKSNDTC quy định việc phối hợp giữa các cơ quan có thẩm quyền trong việc thực hiện một số quy định của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 về tiếp nhận, giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm, kiến nghị khởi tố và Điều 11 của Quy chế phối hợp liên ngành trong công tác tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm giữa CQCSĐT và VKSND cấp tỉnh. Một số cán bộ chiến sĩ, chỉ huy đơn vị chưa nắm chắc khái niệm về tố giác, tin báo về tội phạm nên trong công tác tiếp nhận, giải quyết còn lúng túng.

Thứ bảy, quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT và VKSND khi kết thúc điều tra, xác minh tố giác, tin báo về tội phạm chưa thật sự chặt chẽ, các đơn vị chưa thống nhất về việc ban hành kết luận điều tra, xác minh hay bằng một hình thức khác nên dẫn đến có đơn vị thì ban hành Báo cáo kết thúc điều tra, có đơn vị thì làm Biên bản kết luận điều tra hoặc Thông báo kết thúc điều tra...

Nguyên nhân của những hạn chế, thiếu sót nêu trên trong quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT và VKSND trong tiếp nhận tố giác, tin báo tội phạm có thể xét trên hai khía cạnh sau:

Nguyên nhân khách quan

- Do tình hình tội phạm còn diễn biến phức tạp, thủ đoạn ngày càng tinh vi, nhiệm vụ đảm bảo an ninh, trật tự ngày càng khó khăn. Mặt khác, ngoài nhiệm vụ đấu tranh phòng, chống tội phạm, lực lượng Công an mà trực tiếp là lực lượng làm công tác điều tra ở cơ sở còn phải thực hiện nhiệm vụ chính trị xã hội của Nhà nước và địa phương. Đối với địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế, tình hình tội phạm còn diễn biến phức tạp, số lượng tố giác, tin báo về tội phạm rất lớn gây quá tải cho CQCSĐT.

- Khoản 1 Điều 147 Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 quy định “trong thời hạn 20 ngày kể từ ngày nhận được tố giác, tin báo về tội phạm, kiến nghị khởi tố, Cơ quan điều tra, cơ quan được giao nhiệm vụ tiến hành một số hoạt động điều tra kiểm tra, xác minh và ra một trong các quyết định...”. Việc quy định thời hạn như trên còn chung chung dẫn

đến thực tiễn có những quan điểm áp dụng khác nhau.

- Việc thực hiện đúng quy định về thời gian “quyết định việc khởi tố hoặc không khởi tố vụ án hình sự” tại khoản 2 Điều 103 Bộ luật Tố tụng hình sự là rất khó khăn. Việc giải quyết các tố giác, tin báo về tội phạm và kiến nghị khởi tố có nhiều tình tiết phức tạp cần nhiều thời gian để tiến hành các hoạt động điều tra, xác minh, trưng cầu giám định, giải quyết các quan điểm khác nhau giữa các cơ quan tiến hành tố tụng.

- Pháp luật hiện hành chưa quy định cụ thể các biện pháp, tạo điều kiện cho CQCSĐT, VKSND thực hiện có hiệu quả trách nhiệm của mình, chưa quy định chế tài xử lý vi phạm trong trường hợp không thực hiện nhiệm vụ, trách nhiệm luật định.

- Điều kiện cơ sở vật chất và kinh phí phục vụ cho công tác tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo tội phạm còn thiếu thốn, nhất là nơi tiếp công dân đến báo tin, nơi để CQCSĐT làm việc với nhân chứng, bị hại, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan... không có trụ sở riêng mà phải tiếp và làm việc tại phòng họp, phòng làm việc hành chính của đơn vị điều tra, mà những đơn vị CQCSĐT lại bố trí ở chung với các đơn vị nghiệp vụ khác nên gây không ít khó khăn trong công tác điều tra, giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm.

Nguyên nhân chủ quan

- Một số cán bộ, Kiểm sát viên chưa thật sự đề cao ý thức trách nhiệm, còn tư tưởng “Dĩ hòa vi quý”; trong hoạt động thực thi chức trách nhiệm vụ thường hay

chỉ củng cố chứng cứ buộc tội mà hầu như không quan tâm đến việc tìm kiếm chứng cứ gỡ tội. Do đó đã không đưa ra được những quan điểm phản biện có tính thuyết phục để bảo vệ quan điểm, tham mưu cho lãnh đạo Viện có biện pháp chấn chỉnh những thiếu sót, vi phạm của CQCSĐT.

- Một số Điều tra viên chưa chủ động phối hợp thường xuyên, chặt chẽ với VKSND trong việc tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm và kiến nghị khởi tố.

- Lãnh đạo cơ quan chưa thường xuyên quan tâm, đốc thúc, kiểm tra, nhắc nhở Điều tra viên, Kiểm sát viên đã được phân công giải quyết và kiểm sát việc giải quyết tin báo về thời hạn giải quyết, có dấu hiệu tội phạm hoặc không có dấu hiệu tội phạm, hướng đề xuất xử lý,... chưa chú trọng công tác kiểm tra chất lượng tiến độ công việc, thiếu sự hướng dẫn và chỉ đạo cụ thể.

- Năng lực của một số Điều tra viên, Kiểm sát viên chưa ngang tầm nhiệm vụ. Một số Điều tra viên chưa có nhiều kinh nghiệm, trình độ trong hoạt động tiếp nhận tố giác, tin báo về tội phạm nên không tiếp nhận một cách có hệ thống, đánh giá không đúng bản chất vụ việc. Một số Kiểm sát viên còn yếu về nghiệp vụ, thiếu kinh nghiệm, kỹ năng trong kiểm sát giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm và kiến nghị khởi tố.

- Chất lượng Điều tra viên chưa đồng đều, chưa đáp ứng được yêu cầu cải cách tư pháp hiện nay. Trong khi đó các đồng chí Điều tra viên có kinh nghiệm đã về

hưu, chuyển công tác khác nên thiếu lực lượng kế cận. Các đồng chí trẻ chưa nhiều kinh nghiệm giải quyết các yêu cầu công tác đặt ra.

- Một số cán bộ, Điều tra viên chưa đề cao ý thức trách nhiệm trong khâu tiếp nhận giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm; chưa nghiên cứu kỹ các quy định của pháp luật về công tác này.

- Một số Kiểm sát viên chưa chủ động phối hợp thường xuyên, chặt chẽ với CQCSĐT trong việc tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm và kiến nghị khởi tố. Quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT và VKSND nhìn chung là tốt, hợp tác, tạo điều kiện cho nhau hoàn thành nhiệm vụ, tuy nhiên trong quan hệ phối hợp giải quyết một số vụ việc cụ thể sự đồng thuận chưa cao. Quan hệ phối hợp giữa các cơ quan tiến hành tố tụng ở một số cấp huyện chưa thật khăng khít.

Với việc xác định những nguyên nhân của hạn chế, thiếu sót trong mối quan hệ phối hợp của CQCSĐT và VKSND tỉnh Thừa Thiên Huế trong tiếp nhận tố giác, tin báo tội phạm, đồng thời nhằm tìm ra các giải pháp để nâng cao hiệu quả và phát huy mối quan hệ phối hợp này trong công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm trong thời gian tới, qua nghiên cứu, chúng tôi kiến nghị, đề xuất một số giải pháp sau:

Thứ nhất, hoàn thiện cơ sở pháp lý về mối quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT và VKSND trong tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm. Việc ban hành các văn bản pháp luật về việc tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm

được Đảng, Nhà nước rất quan tâm. Để bảo đảm cho việc thực hiện pháp luật về tố giác tội phạm có hiệu quả, trong những năm qua, các cơ quan tư pháp đã phối hợp ban hành các loại văn bản hướng dẫn việc tiếp nhận, giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm, kiến nghị khởi tố nhằm góp phần “giảm thiểu tình hình tội phạm” và phục vụ công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm có hiệu quả.

Thứ hai, tăng cường công tác lãnh đạo, chỉ đạo các cấp đối với quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT với VKSND trong tiếp nhận, giải quyết tố giác, tin báo tội phạm. Tăng cường sự lãnh đạo của các cấp có thẩm quyền đối với hoạt động của các cơ quan tư pháp nói chung, với quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT và VKSND nói riêng. Tranh thủ xin ý kiến chỉ đạo của Viện kiểm sát nhân dân tối cao và Cơ quan Cảnh sát điều tra Bộ Công an khi giải quyết đối với những vụ việc phức tạp, nhạy cảm, hành vi phạm tội đặc biệt nghiêm trọng dự kiến áp dụng hình phạt cao nhất, được dư luận xã hội đặc biệt quan tâm. Tranh thủ sự quan tâm, chỉ đạo, lãnh đạo và sự giúp đỡ của chính quyền địa phương. Thực tiễn cho thấy ở đâu tranh thủ được sự quan tâm lãnh đạo và sự giúp đỡ của chính quyền địa phương thì ở đó hoạt động phối hợp liên ngành có hiệu quả, mọi khó khăn, vướng mắc được kịp thời chỉ đạo giải quyết.

Thứ ba, nâng cao nhận thức, năng lực trình độ và tinh thần trách nhiệm của Điều tra viên và Kiểm sát viên trong phối hợp tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm. Công tác cán bộ phải được xem

là công tác then chốt bởi vì con người là yếu tố quan trọng trong tất cả mọi vấn đề; công tác tổ chức phải có tính ổn định lâu dài. Trong điều kiện tình hình tội phạm có chiều hướng ngày càng gia tăng cả về số lượng lẫn tính chất, mức độ như hiện nay thì vấn đề xây dựng, rèn luyện phẩm chất đạo đức, trình độ chuyên môn nghiệp vụ, nâng cao nhận thức là đòi hỏi có tính thường xuyên, liên tục đối với đội ngũ cán bộ tư pháp nói chung và đội ngũ Điều tra viên, Kiểm sát viên nói riêng. VKSND và CQCSĐT cần phải có chính sách đào tạo Kiểm sát viên, Điều tra viên theo hướng trở thành chuyên gia giỏi. Kiểm sát viên, Điều tra viên được phân công thụ lý giải quyết phải là người có tâm huyết, trách nhiệm với công việc được giao; có lòng tự trọng nghề nghiệp, thường xuyên học hỏi nâng cao kiến thức nghiệp vụ và tuân thủ quy định của Ngành.

Thứ tư, xây dựng quy chế phối hợp đảm bảo tính thực thi, phát huy tinh thần, trách nhiệm của CQCSĐT và VKSND trong tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm. Trước hết muốn cho quan hệ phối hợp giữa CQCSĐT và VKSND được bền vững thì phải thay đổi tư duy, nhận thức từ các cấp lãnh đạo trở xuống. Cần tăng cường công tác lãnh đạo, chỉ đạo theo ngành dọc của từng cơ quan và đẩy mạnh công tác thông tin chỉ huy giữa hai cơ quan với nhau nhằm nâng cao hơn nữa hiệu quả quan hệ phối hợp. Lãnh đạo CQCSĐT và VKSND cấp tỉnh, cấp huyện cần nắm chắc hoạt động tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo về tội phạm và kiến nghị khởi tố. Từ đó,

đưa ra những chỉ đạo đúng đắn, kịp thời cho cán bộ trong công tác phối hợp liên ngành. Đồng thời, lãnh đạo hai cơ quan tăng cường trao đổi thông tin, kịp thời định hướng, tháo gỡ khó khăn, vướng mắc trong quá trình phối hợp, nhất là những vụ án trọng điểm, vụ án phức tạp. VKSND thông qua hoạt động thực hành quyền công tố và kiểm sát điều tra các nguồn tin tội phạm cần có văn bản kiến nghị với CQCSĐT yêu cầu khắc phục vi phạm tố tụng, đề nghị các cơ quan có liên quan rút kinh nghiệm trong công tác quản lý, phòng ngừa tội phạm và ngược lại.

Thứ năm, kiện toàn bộ máy tổ chức, hoạt động của CQCSĐT và VKSND trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế trong tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo tội phạm. Lãnh đạo của VKSND với CQCSĐT của tỉnh phải quan tâm chỉ đạo việc tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo tội phạm của các đơn vị, chú ý đến những quan điểm, chủ trương mới của Đảng và Nhà nước về chính sách hình sự. Phân công đơn vị chịu trách nhiệm tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo tội phạm. Số lượng lãnh đạo đơn vị và Điều tra viên, Kiểm sát viên của từng đơn vị đã đủ so với biên chế được giao chưa, năng lực có đáp ứng được yêu cầu tiếp nhận và giải quyết tố giác, tin báo tội phạm và kiến nghị khởi tố hay không. Việc kiện toàn tổ chức bộ máy của CQCSĐT và VKSND tỉnh Thừa Thiên Huế phải đảm bảo được các yêu cầu đáp ứng công tác thực tiễn hiện nay./.